

делить общее и отличительное, обобщить, осветить целесообразность их рассмотрения в контексте данного исследования. Особое внимание акцентировано на компонентном составе изучаемого вида компетентности, а именно: рассмотрены различные подходы исследователей к данному вопросу, раскрыта сущность предлагаемых ими компонентов, определены общие мнения относительно обязательных составляющих социокультурной компетентности.

***Ключевые слова:** социальный, культурный, компетентность, социокультурная компетентность, знания, умения, навыки, качества.*

Kurinna L. V. Theoretical analysis of the essence of the concept «sociocultural competence»

The article describes the results of theoretical analysis of the essence of the concept «sociocultural competence». In this study, the researchers present the collection of the definitions of the key concepts «competence» and «sociocultural competence» given by the eminent scientists. The author suggests own definition of the concept. The paper presents the analysis of the main features, types, characteristics and structural components of sociocultural competence proposed by native and foreign scientists. The author also attempts to compare the definitions and identify general and differences, generalize and prove the importance of deep analysis of the given concepts for the study. The author pays special attention on the structure of the sociocultural competence, describes the approaches of the scientists to studying components, presents the essence of the structural components of the concept and reveals general opinions on obligatory components of sociocultural competence.

Key words: social, cultural, competence, sociocultural competence, knowledge, skills, experience, personal qualities.

УДК 37.064.1

Литвин В. А.

ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ У ВИХОВАННІ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ВЗАЄМОДІЇ ІЗ СІМ'ЄЮ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

У статті схарактеризовано сучасні підходи у вихованні у майбутніх учителів початкової школи відповідального ставлення до взаємодії із сім'єю молодшого школяра. Розкрито актуальні завдання сучасного родинного виховання, місце і роль сім'ї у вихованні молодшого школяра, які заплановані в межах вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу. Виокремлено основні аспекти підготовки студентів педагогічних ЗВО до роботи з батьками учнів початкових класів. Визначено чинники, що зумовлюють пошук нових підходів до професійно-виховної підготовки майбутнього вчителя. Проаналізовано навчальний план, навчальні програми, підручники та навчальні посібники, що рекомендовані для студентів педагогічних ЗВО спеціальності 013 Початкова освіта.

***Ключові слова:** виховання, професійно-виховна підготовка, сучасні підходи, школа, сім'я, взаємодія сім'ї та школи.*

Загальною проблемою вищої школи України є пошук найбільш ефективних шляхів, способів і технологій виховання студентської молоді, підготовки її для різних галузей життя суспільства, для виробничої сфери. Одним зі складників цієї проблеми є визначення нової місії сучасного педагога.

Сучасна ідеологія виховання віднайшла своє концептуально-правове відображення в Конституції України, Законі України «Про освіту», Законі України «Про вищу освіту» та низці довгострокових програмних документів: Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, Стратегії реформування освіти в Україні / Рекомендації до освітньо-виховної політики, Державній програмі «Вчитель», Державній програмі «Патріотичне виховання громадян України»; Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття»), Концепції виховання дітей та молоді в національній системі освіти, Концепції національно-патріотичного виховання молоді, Концепції «Нова українська школа». У вищезазначених документах ідеться про необхідність підвищення статусу виховання, подолання загрозливих здоров'ю нації явищ. Виховання громадянина, патріота, фізично й духовно розвиненої людини, професіонала можливе лише в цілісному педагогічному процесі.

Система підготовки студентів педагогічних ЗВО до роботи з батьками учнів початкових класів має на меті надати майбутнім учителям початкової школи систематизовані знання про специфіку організації виховного соціально-педагогічного процесу, технології постановки та здійснення виховних цілей, засоби щодо педагогічної роботи із сім'ями різних типів для покращення сімейного виховання, вміння співробітництва та взаєморозуміння з батьками учнів.

Ці процеси зумовлюють системне оновлення змісту освіти та перехід на нову структуру навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх навчальних закладах. Саме організація спільної виховної роботи сім'ї та школи відіграє важливу роль у вирішенні завдань всебічного розвитку особистості та у вихованні школяра.

Ефективність роботи з батьками залежить від рівня педагогічної культури вчителя, його організаторських умінь і вимагає від педагога постійної роботи над собою. Важливість цієї роботи обумовлює ґрунтовну теоретичну та практичну підготовку майбутніх учителів під час навчання у закладі вищої освіти, з урахуванням сучасних підходів до вирішення цієї педагогічної проблеми.

Загальнотеоретичні питання організації виховного процесу в закладах вищої освіти досліджували В. Айнштейн, П. Бабочкін, Н. Басов, Є. Белозерцев, Л. Боденко, М. Боритко, О. Дорошко, І. Львівський, В. Кагерманьян, В. Лісовський, Л. Лесохіна, Л. Мафтин, О. Пономарьов, К. Платова, В. Фортунатов та інші вчені. Наукові розробки щодо вдосконалення технологій виховання особистості висвітлено в працях І. Беха, М. Євтуха, Л. Кондрашової, В. Коцура, В. Лозової, В. Мірошніченко, М. Роганової, О. Соколова, Р. Сопівника, Т. Сущенко, Г. Троцько, Г. Шевченко.

Велике значення у вирішенні проблеми підготовки майбутніх учителів до організації спільної виховної роботи із сім'єю молодшого школяра мають фундаментальні дослідження О. Бабакиної, І. Зверевої, О. Калюжної, Л. Києнко-Романюк, Г. Наумчук, Г. Пономарьової, І. Савченко, Л. Синютка, І. Толмачової, І. Трубавіної, Т. Ушеніної та інших учених.

Особливості організації спільної виховної роботи із сім'єю молодшого школяра розкрито в дослідженнях О. Барвінського, Т. Кравченко, Л. Красномолицької, А. Макаренка, І. Мачуської, Л. Повалій, В. Постового, О. Савченко, М. Стельмаховича, В. Сухомлинського, Г. Щукіної та інших науковців.

На сучасному етапі виділено декілька напрямів наукового пошуку щодо питань взаємодії сім'ї та школи, у межах яких учені одержали конкретні результати. Зокрема, психолого-педагогічні проблеми концепції сімейної педагогіки висвітлено у працях І. Беха, В. Костіва, Б. Нікітіна та Л. Нікітіної, Л. Орбан-Лембрик та інших дослідників.

Мета статті – схарактеризувати сучасні підходи у вихованні у майбутніх учителів початкової школи відповідального ставлення до взаємодії із сім'єю молодшого школяра.

Дослідники проблеми виховної роботи у педагогічних ЗВО давно та ґрунтовно аналізують зміст, форми й методи виховання студентів – майбутніх учителів. Вивчаються різні аспекти, зміст виховної роботи відповідно до вимог сьогодення, але поки що в педагогічній науці проблема виховання у майбутніх учителів відповідального ставлення до взаємодії із сім'єю молодшого школяра залишається не вирішеною. Нині вкрай потрібна яскрава особистість майбутнього педагога, який, окрім досконалого володіння своїм предметом викладання, творчо й ефективно запроваджує досягнення наук про людину, зважаючи на закономірності її розвитку, упроваджує нові педагогічні технології, відшліфовує мистецтво спілкування, є транслятором національних культурно-історичних традицій і духовних цінностей.

Відомо, що суспільство живе й розвивається так, як воно вчиться, а вчиться так, як хоче жити. Це підтверджується досвідом нашої країни. Особливу увагу варто звернути на підготовку тих, хто навчає, виховує, – учителів і викладачів – основної ланки перебудови освіти. Суспільство потребує людини освіченої, здатної творчо і самостійно вирішувати питання життя, здоров'я і впевненої в собі [10].

Майбутній учитель є реалізатором державної політики щодо розвитку і формування майбутнього покоління. Від рівня підготовки залежить його професіоналізм і якість професійної діяльності. Великого значення в особистісному становленні майбутнього педагога набуває власне загальнопедагогічна підготовка як складник усієї системи професійної підготовки [4].

Л. Хомич виділила низку чинників, що детермінують процес підготовки вчителя в сучасних умовах розвитку України. До елементів системи педагогічної освіти зараховано такі: організацію й управління, систему навчальних закладів, вимоги до контингенту викладачів і студентів, змісту підготовки, методів і форм роботи [14].

Окреслені проблеми прямо стосуються також виховання у майбутніх учителів початкової школи відповідального ставлення до взаємодії із сім'єю молодшого школяра, адже воно відбувається в процесі професійної підготовки вчителя.

Л. Хомич виділяє такі чинники, що зумовлюють пошук нових підходів до професійно-виховної підготовки майбутнього вчителя: соціально-економічні, пов'язані зі змінами в суспільній свідомості та появою нових цінностей в освіті, тобто переваги саморозвитку самовиховання, самоосвіти над передачею знань, умінь і навичок; інтереси особистості мають пріоритетне значення, порівняно з навчальними планами та програмами; створюються умови для постійного звеличення людини, гармонізації її відносин із природою та суспільством, державою й іншими людьми; практичні, що виникли внаслідок соціально-економічних перетворень у нашій країні, появи нових типів навчально-виховних закладів, окрім загальноосвітньої школи; для них потрібний новий учитель із цілісним уявленням про професійну діяльність; майбутній учитель повинен діяти самостійно, оволодіти в процесі психолого-педагогічної підготовки спеціальними вміннями і навичками взаємодії й спілкування; щоб підготовка вчителя відповідала сучасним вимогам, треба активізувати розроблення методологічної та теоретичної основи педагогічної освіти; теоретичні, зумовлені як соціально-економічними, так і практичними змінами в розвитку професійної освіти; педагогічна освіта розвивається шляхом формування в майбутніх педагогів цілісного уявлення про свою професійну діяльність, через те більшість педагогічних закладів України у навчальні плани включає інтегровані курси психолого-педагогічних дисциплін і на цій основі цілеспрямовано організовує формування професійно важливих якостей майбутнього вчителя, його професійної свідомості та поведінки, а також сприяє розвитку індивідуальності [14].

Прийнято вважати, що основними напрямками підготовки майбутнього вчителя є комплекс методологічних, педагогічних, методичних проблем, які ставляться і вирішуються через залучення студентів вищої школи до практичної педагогічно-виховної діяльності, спрямованої на підвищення рівня їхнього професіоналізму [11].

Схарактеризуємо сучасні підходи у вихованні у майбутніх учителів початкової школи відповідального ставлення до взаємодії із сім'єю молодшого школяра.

Сучасний навчальний план, який відображає зміст професійної підготовки майбутнього спеціаліста, передбачає, що важливе місце в системі професійної підготовки вчителів належить дисциплінам психолого-педагогічного циклу. Виділимо окремо загальнопедагогічну підготовку як елемент загальної, спеціально-професійної та особистісної підготовки майбутнього вчителя. Результатом такої підготовки є оволодіння студентами певним рівнем змістовно-процесуальних і наукових основ педагогічної діяльності, формування у них цілісного комплексу загальнопедагогічних знань, умінь, навичок [3].

Процес підготовки майбутнього вчителя початкової школи на сучасному етапі можна умовно поділити на такі основні компоненти: загальна підготовка (методологічно-розвивальна), спеціально-професійна (психолого-педагогічна, методична), особистісна підготовка (самовиховання особистості майбутнього педагога, його самовизначення) [5].

Для забезпечення успішної взаємодії майбутніх учителів початкової школи студентам педагогічних ЗВО необхідна ґрунтовна теоретична та практична підготовка до здійснення спільної виховної роботи із сім'єю молодшого школяра.

Нами було проведено аналіз навчальних програм, підручників і навчальних посібників, що рекомендовані для студентів педагогічних ЗВО із циклу дисциплін «Загальна педагогіка», «Педагогіка (теорія виховання)», «Методика виховної роботи», «Основи педагогічної майстерності», «Історія педагогіки». Унаслідок аналізу виявлено, що всі опрацьовані джерела мають розділи та параграфи, присвячені висвітленню теми взаємодії школи та сім'ї в системі виховання підростаючого покоління, особливостям роботи із сім'єю молодшого школяра.

У робочій програмі навчальної дисципліни «Загальна педагогіка» у п'ятому змістовному модулі «Характеристика напрямів виховання» представлено тему «Спільна виховна робота школи, сім'ї, громадськості. Завдання, зміст, методика виховання дітей в сім'ї. Шляхи підвищення педагогічних знань батьків», яка розрахована на 2 год. лекційного матеріалу та 1 год. для самостійної роботи студентів.

Наприклад, у навчальному посібнику для студентів вищих навчальних закладів «Педагогіка» автора Н. Волкової в розділі «Теорія виховання» запропоновано підрозділ – «Взаємодія школи і сім'ї у вихованні молоді», у якому висвітлено такі теми: «Сім'я як соціально-педагогічне середовище», «Особливості і перспективи розвитку сучасної сім'ї», «Форми і методи роботи вчителя з батьками учнів» [2].

У навчальному посібнику для студентів вищих навчальних закладів «Педагогіка» автора М. Фіцули в розділі «Теорія виховання» є підрозділ «Спільна виховна робота школи, сім'ї і громадськості», у якому запропоновано такі теми: «Завдання, зміст і методика виховання дітей в сім'ї», «Шляхи підвищення педагогічних знань батьків», «Види і методи роботи з батьками учнів», «Залучення громадськості до виховання дітей. Церква і виховання підростаючого покоління», «Дитячі та юнацькі організації» [12].

С. Мельничук у навчальному посібнику для студентів вищих навчальних закладів «Педагогіка (Теорія виховання)» пропонує підрозділ «Робота вчителя з батьками учнів», у якому висвітлено такі теми: «Мета і завдання роботи», «Вимоги до батьків», «Основні форми роботи вчителя з батьками (індивідуальні та групові)», «Відвідування сім'ї учнів», «Запрошення батьків до школи», «Листування з батьками учнів», «Класні батьківські збори», «Консультації. Вечори запитань і відповідей», «Бесіди і лекції для батьків», «Конференції по обміну досвідом виховання дітей», «Ознайомлення батьків з педагогічною літературою», «Робота з активом батьків», «Основні народно-педагогічні традиції сімейного виховання» [7].

У навчальному посібнику для студентів педагогічних навчальних закладів «Теорія і методика виховання» авторів В. Омеляненко та А. Кузьмінського надано додатковий матеріал на тему «Орієнтована тематика батьківських зборів» та «Орієнтований план роботи батьківського комітету четвертого класу на перше півріччя навчального року» [8].

Отже, можемо зробити висновок, що ці підручники слугують базовим теоретичним підґрунтям для формування в студентів системи знань про роботу вчителя з батьками учнів, зокрема особливості спільної виховної роботи із сім'єю молодшого школяра.

Матеріал, викладений у підручниках, дає майбутньому вчителю початкових класів знання про те, що сім'я може стати дієвим інструментом формування та виховання особистості за умови спільної виховної роботи з педагогом. Завдяки відомостям, викладеним у проаналізованих підручниках, у студентів формують розуміння понять «сім'я», «родина», «сімейне виховання», «співпраця сім'ї та школи», «спільна виховна робота вчителя з батьками учнів» тощо.

Виховання у майбутніх учителів відповідального ставлення до роботи з батьками в умовах педагогічного ЗВО здійснюється впродовж усього періоду їх навчання і характеризується цілеспрямованістю, послідовністю, систематичністю, єдністю всіх навчально-виховних впливів. У вирішенні проблеми цілеспрямованої підготовки майбутнього вчителя до повноцінної роботи з батьками учнів прослідковується певна поетапність роботи викладачів. Кожен із етапів передбачає поглиблення, узагальнення та систематизацію професійних знань, поступове формування професійних умінь, розвиток і саморозвиток якостей особистості майбутнього класовода-вихователя [9].

На початковому етапі підготовки майбутніх учителів до роботи з батьками під час вивчення курсу «Вступ до спеціальності» викладачі знайомлять студентів зі специфікою вчительської професії, розкривають

її суспільну значимість, спонукають до аналізу основних функцій педагога, змісту його діяльності. Студенти-першокурсники мають можливість ознайомитися з педагогічними порадами В. Сухомлинського, проникнути в чарівний світ його мудрих ідей. Із метою переконання студентів у важливій ролі сім'ї в житті дитини дослідники пропонують наводити приклади із праць В. Сухомлинського «Серце віддаю дітям», «Батьківська педагогіка», його статей «Мікроклімат вашого дому», «Батьківська педагогіка», «Особлива місія», «Обережно: дитина!» тощо, з власного досвіду викладача та досвіду самих студентів [13].

На другому і третьому курсах студенти вивчають психолого-педагогічні дисципліни, метою яких є цілеспрямована професійна підготовка до майбутньої педагогічної діяльності. Студенти засвоюють цілий ряд теоретичних питань: сім'я як найголовніше соціально-педагогічне середовище виховання та розвитку дитини, провідна ланка її соціалізації; виховні функції сім'ї; соціальний захист і підтримка дітей в Україні; правові основи педагогічної діяльності вчителя з батьками учнів; особливості та структура сучасної сім'ї та вплив вказаної структури на сімейне виховання; особливості виховання дитини в різних типах сімей; наукові засади сімейного виховання; складові частини виховання дітей у сім'ї; типові помилки сімейного виховання; види батьківського авторитету; умови успішного виховання дитини в сім'ї; соціально-педагогічна допомога сім'ям учнів у роботі вчителя початкових класів; форми роботи з батьками учнів; культура соціально-педагогічного спілкування вчителя з батьками учнів. На цьому етапі здійснюється фундаментальна теоретична підготовка студентів до роботи вчителя-вихователя з батьками учнів. Під час лекцій у студентів формуються теоретичні знання про сім'ю та зміст роботи вчителя початкових класів із батьками.

Важливим етапом підготовки майбутніх учителів до здобуття вмінь співпраці з батьками молодших школярів є педагогічна практика. Унаслідок аналізу навчального плану для студентів напряму підготовки 013 «Початкова освіта» можемо зазначити, що за повний термін навчання майбутні вчителі, починаючи з першого курсу, проходять практику, загальна кількість видів якої дорівнює 10, а саме: практика з підготовки до виховної роботи (2 семестр), практика «Введення в спеціальність» (2 семестр), позакласна виховна робота (3, 4 семестри), навчальна практика з природознавства та краєзнавства (4 семестр), пробні уроки та заняття в школі (5, 6, 7 семестри), навчальна практика з підготовки до роботи з дітьми в оздоровчому таборі влітку та літня педагогічна практика в оздоровчому таборі (6 семестр), «Перші дні дитини в школі» (7 семестр), навчальна практика з підготовки до виробничої практики та безпосередньо виробнича практика (8 семестр). Кожен вид практики тим чи іншим чином сприяє підготовці майбутніх учителів до організації спільної виховної роботи із сім'єю молодшого школяра. Студенти мають змогу, починаючи з другого семестру першого року навчання, спостерігати за батьками та учнями початкової школи, за їх взаємовідносинами, за етапами та особливостями здійснення спільної виховної роботи класного керівника із сім'єю молодшого школяра.

Зокрема, літня педагогічна практика в оздоровчому таборі та умови закладів відпочинку дітей, оздоровчих дитячих закладів створюють унікальну атмосферу для співпраці з батьками. У дитячих літніх таборах поруч є педагогіка керування тимчасовим дитячим колективом і педагогіка самодіяльності, творчості дитячого гурту. Головною ідеєю виховного процесу є реалізація особистісного підходу до кожної дитини з урахуванням її прагнень, бажань, можливостей, особливостей, з одного боку, та формування виховної конструкції на принципах колективного виховання, колективної творчості, зацікавленості дітей. Під час літньої педагогічної практики відбуваються бесіди з батьками про індивідуальні особливості дітей (інтереси, особливості фізичного розвитку, особливості характеру та інше), а отже, відповідно, відбувається організація спільної, активної взаємодії студентів із батьками дітей.

Практика «Перші дні дитини в школі» дає змогу студентам педагогічних вишів спостерігати першу взаємодію дітей першого класу, їх адаптацію в новому колективі. Під час практики студенти можуть побачити проведення першої виховної роботи з батьками учнів (знайомство з батьками; консультації щодо організації режиму дня школяра; ознайомлення батьків із вимогами до обладнання робочого місця першокласника, набором засобів навчання (підручники, зошити, портфель, ручки, лінійки, олівці, ножиці та інше).

Переддипломна практика, яка триває 5 тижнів, передбачає покладення на студента-практиканта всіх обов'язків класного керівника певного класу. Майбутні вчителі тепер самостійно втілюють здобуті теоретичні знання щодо питань організації спільної виховної роботи із сім'єю молодшого школяра, вносять корективи – залежно від класу.

Спілкування з вчителями початкових класів під час проходження студентами педагогічної практики, обмін думками зі студентами-старшокурсниками, педагогами-випускниками, батьками дають змогу зробити висновки про те, що саме така робота з майбутніми вчителями допомагає їм оволодіти знаннями та вміннями щодо взаємодії з батьками учнів, які відповідають сучасним потребам соціально-педагогічної діяльності в Україні, забезпечити їх успішну професійну підготовку в напрямі роботи з батьками учнів, формує у студентів відповідальне ставлення за цей напрям роботи, сприяє подальшому розвитку професійної майстерності майбутнього вчителя-вихователя [1].

Концепції виховної роботи стверджують: «Нам потрібно виховати особистість дійову, з високою громадянською свідомістю, почуттям національної гідності, інтелектуальну, творчу, благородну, фізично здорову, естетично повноцінну, працелюбну, порядну, гуманну» [6, с. 49].

В освітньому просторі склалися різноманітні форми зв'язку сім'ї та школи. Найбільш поширеними способами їх оптимізації є такі: 1) відвідування класним керівником і учителями батьків учнів; 2) відвідування

батьками школи; 3) проведення класних і загальношкільних зборів; 4) шкільні конференції батьків щодо обміну досвідом сімейного виховання; 5) «дні відкритих дверей», або «батьківські дні»; 6) батьківські комітети при школах.

Схарактеризовані нами сучасні підходи у вихованні у майбутніх учителів початкової школи відповідального ставлення до взаємодії із сім'єю молодшого школяра сприяють формуванню у них стійких професійних мотивів, відповідального ставлення за власне професійне зростання у цьому напрямі роботи вчителя, засвоєнню ними знань та умінь щодо взаємодії із сім'єю молодшого школяра та проведення її в реальних умовах функціонування початкової школи, орієнтації майбутніх учителів на постійну творчу роботу над власним професійним самовдосконаленням. Вважаємо, що така підготовка студентів дуже важлива і необхідна, адже нині немає важливішого завдання у сфері виховання людини, ніж учити батька і матір виховувати своїх дітей. Без турботи про педагогічну культуру батьків неможливо вирішити жодного завдання, що стосується виховання та навчання.

Висновки. Отже, внаслідок аналізу наукової літератури та методичних матеріалів можемо зробити висновок, що розгляд питань про взаємодію сім'ї та школи, актуальні завдання сучасного родинного виховання, місце і роль сім'ї у вихованні молодшого школяра заплановано в межах дисциплін психолого-педагогічного циклу. Студенти педагогічних ЗВО мають змогу ознайомитися з безцінним досвідом видатних педагогів і психологів, взяти собі на замітку певні методи та прийоми, з метою їх подальшого впровадження в професійній діяльності. Різноманітність практики в педагогічному ЗВО та її тривалість дають змогу майбутнім учителям реалізувати шляхи співпраці сім'ї та школи.

Використана література:

1. Бутенко Н. Ю. Педагогічна практика: підготовка та реалізація: навч. посіб. / Н. Ю. Бутенко, Л. М. Грущенко; за заг. ред. Н. Ю. Бутенко. – Київ: КНЕУ, 2005. – 184 с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка: посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н. П. Волкова. – Київ: «Академвидав», 2007. – 616 с.
3. Володько В. М. Основні компоненти загальнопедагогічної підготовки майбутнього вчителя / В. М. Володько // Проблеми сучасної педагогічної освіти: зб. ст. / Крим. держ. гуманіт. ін-т. – Київ, 2001. – Вип. 3. – 195 с.
4. Денисенко В. В. Формування професійно-педагогічних ціннісних орієнтацій майбутніх учителів початкових класів / В. В. Денисенко // Початкова школа. – 2002. – № 3. – С. 25–26.
5. Івлієва О. М. Критеріально-орієнтоване тестування в системі формування професійної готовності вчителя початкових класів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Ізмайльський державний педагогічний інститут. – Ізмайл, 2001. – 33 с.
6. Кичук Н. В. Формування творчої особистості педагога / Н. В. Кичук. – Київ: «Либідь», 2003. – 144 с.
7. Мельничук С. Г. Педагогіка (Теорія виховання): навчальний посібник / С. Г. Мельничук. – Київ: Видавничий дім «Слово», 2012. – 288 с.
8. Омеляненко В. Л. Теорія і методика виховання: навчально-методичний комплекс з педагогіки / В. Л. Омеляненко та ін. – Київ: «Знання», 2008. – 415 с.
9. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Ортинський. – Київ: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
10. Пономарьова Г. Ф. Формування толерантності вчителя у навчально-виховному процесі освітнього закладу: монографія / Г. Ф. Пономарьова, Л. О. Петриченко, М. В. Андрєєв. – Харків: Компанія «СМІТ», 2011. – 248 с.
11. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності: навч. посіб. / В. А. Семиченко. – Київ: «Вища школа», 2004. – 337 с.
12. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посіб. / М. М. Фіцула. – 3-тє вид., стер. – Київ: «Академвидав», 2009. – 560 с.
13. Хомич Л. О. Загальні принципи організації процесу професійно-педагогічної підготовки вчителя / Л. О. Хомич // Зб. наук. праць: Полтавський державний педагогічний інститут ім. В. Г. Короленка. Серія: «Педагогічні науки». – Полтава, 1999. – Вип. 1(5). – С. 110–119.
14. Хомич Л. О. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів / Л. О. Хомич. – Київ: «Магістр-S», 1998. – 200 с.

References:

1. Butenko N. Yu. Pedagogichna praktika: pidgotovka ta realizatsiya: navch. posib. / N. Yu. Butenko, L. M. Gruschenko; za zag. red. N. Yu. Butenko. – Kyiv: KNEU, 2005. – 184 s.
2. Volkova N. P. Pedagogika: posibnik dlya studentiv vischih navchalnih zakladiv / N. P. Volkova. – Kyiv: «Akademvidav», 2007. – 616 s.
3. Volodko V. M. Osnovni komponenti zagalnopedagogichnoyi pidgotovki maybutnogo vchitelya / V. M. Volodko // Problemi suchasnoyi pedagogichnoyi osviti: Zb. st. / Krim. derzh. humanit. in-t. – Kyiv, 2001. – Vip. 3. – 195 s.
4. Denisenko V. V. Formuvannya profesiyno-pedagogichnih tsinnisnih orientatsiy maybutnih uchiteliv pochatkovih klasiv / V. V. Denisenko // Pochatkova shkola. – 2002. – № 3. – S. 25–26.
5. Ivlieva O. M. Kriterialno-orientovane testuvannya v sistemі formuvannya profesiynoyi gotovnosti vchitelya pochatkovih klasiv: avtoref. dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 / Izmayil'skiy derzhavniy pedagogichniy institut. – Izmayil, 2001. – 33 s.
6. Kichuk N. V. Formuvannya tvorchoyi osobistosti pedagoga / N. V. Kichuk. – Kyiv: «Libid», 2003. – 144 s.
7. Melnichuk S. G. Pedagogika (Teorlya vihovannya): navch. posib. / S. G. Melnichuk. – Kyiv: Vidavnicхий dim «Slovo», 2012. – 288 s.
8. Omelyanenko V. L. Teoriya i metodika vihovannya (Navchalno-metodichniy kompleks z pedagogiki) / V. L. Omelyanenko ta in. – Kyiv: «Znannya», 2008. – 415 s.
9. Ortinskiy V. L. Pedagogika vischoyi shkoli: navch. posib. dlya stud. visch. navch. zakl. / V. L. Ortinskiy. – Kyiv: Tsentр uchbovoyi literaturi, 2009. – 472 s.
10. Ponomarova G. F. Formuvannya tolerantnosti vchitelya u navchalno-vihovnomu protsesi osvithogo zakladu: monografiya / G. F. Ponomarova, L. O. Petrichenko, M. V. Andreev. – Kharkiv: Kompaniya «SMIT», 2011. – 248 s.

11. Semichenko V. A. Psihologiya pedagogichnoyi diyalnosti: navch. posib. / V. A. Semichenko. – Kyiv: «Vischa shkola», 2004. – 337 s.
12. Fitsula M. M. Pedagogika: navch. posib. / M. M. Fitsula. – 3-te vyd., ster. – Kyiv: «Akademvidav», 2009. – 560 s.
13. Homich L. O. Zagalni printsipi organizatsiyi protsesu profesiyno-pedagogichnoyi pidgotovki vchitelya / L. O. Homich // Zb. nauk. prats': Poltavskiy derzhavniy pedagogichniy institut im. V. G. Korolenka. Seriya: «Pedagogichni nauki». – Poltava, 1999. – Vip. 1(5). – S. 110–119.
14. Homich L. O. Profesiyno-pedagogichna pidgotovka vchitelya pochatkovih klasiv / L. O. Homich. – Kyiv: «Magistr-S», 1998. – 200 s.

Литвин В. А. Характеристика современных подходов в воспитании у будущих учителей начальной школы ответственного отношения к взаимодействию с семьей младшего школьника

В статье охарактеризованы современные подходы в воспитании у будущих учителей начальной школы ответственного отношения к взаимодействию с семьей младшего школьника. Раскрыты актуальные задачи современного семейного воспитания, место и роль семьи в воспитании младшего школьника, которые запланированы в рамках изучения дисциплин психолого-педагогического цикла. Выделены основные аспекты подготовки студентов педагогических ЗВО к работе с родителями учеников начальной школы. Определены факторы, обуславливающие поиск новых подходов к профессионально-воспитательной подготовке будущего учителя. Проанализированы учебный план, учебные программы, учебники и учебные пособия, рекомендованные для студентов педагогических ЗВО специальности 013 Начальное образование.

Ключевые слова: воспитание, профессионально-воспитательная подготовка, современные подходы, школа, семья, взаимодействие семьи и школы.

Lytvyn V. A. Characterizing modern approaches of training future primary school teachers to have responsible attitude to cooperate with families of primary school students

The article deals with characterizing modern approaches of training future primary school teachers to have responsible attitude to cooperate with families of primary school students. The urgent tasks of modern family education, the place and role of the family in the upbringing of the junior pupil, which are planned within the framework of studying the disciplines of the psycho-pedagogical cycle, are revealed. Basic aspects of training students at pedagogical higher educational establishments to cooperate with families of primary school students are singled out. Factors determining a search for new approaches to future teacher's vocational training are examined. The article analyzes curriculums, syllabuses, textbooks and workbooks, recommended for students of 013 Primary education specialty at pedagogical higher educational establishments.

Key words: training, vocational training, modern approaches, school, family, family – school cooperation.

УДК 811.161.2:37.091.26 (045)

Павленко О. М.

ДОЦІЛЬНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО КОМПЛЕКСУ SMART BOARD У ПРОПЕДЕВТИЧНОМУ НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ СЛУХАЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЗВО

У статті проаналізовано можливості інтерактивного програмно-технологічного навчального комплексу SMART Board; обґрунтовано доцільність його впровадження у пропедевтичне навчання іноземних слухачів української мови в нейрофізіологічному, когнітивному, психолого-педагогічному та методичному аспектах; висвітлено методичні задачі реалізації інтерактивної дошки у пропедевтичному навчанні іноземних слухачів української мови; схарактеризовано труднощі, з якими викладач може зіткнутися, працюючи зі SMART Board.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, інтерактивна дошка, пропедевтичне навчання іноземних слухачів.

Тенденція інформатизації суспільства, з одного боку, ставить перед освітою нові вимоги, а з іншого – надає вагомі переваги. Інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ) генерують підвищення ефективності та якості освіти загалом і вищої освіти зокрема. Інформатизація процесу навчання студентів є одним із найважливіших напрямів удосконалення вищої освіти. Різні аспекти використання засобів нових інформаційних технологій є особливо актуальними в останнє десятиліття. Про це свідчить науковий інтерес учених.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що над проблемою інформатизації освіти активно працює ряд зарубіжних і вітчизняних науковців (А. Алексюк, В. Бевз, В. Биков, М. Бовтенко, І. Богданова, В. Галузинський, С. Гончаренко, С. Григор'єв, В. Гріншкун, Г. Козлакова, І. Мархель, І. Остапівська, І. Підласий, І. Роберт, П. Сисоєв, Р. Сміт, Н. Тверезовська, Г. Чередніченко, О. Ярошенко та інші). Як зазначають науковці, впровадження ІКТ дає можливість суттєво покращити зв'язок між суб'єктами освітнього процесу, підвищити продуктивність праці викладача, покращити процес засвоєння навчальної інформації, методи корекції діяльності студентів, відкриває доступ до нетрадиційних джерел інформації [1]. Г. Чередніченко трактує ІКТ як сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються для добору, опрацювання, зберігання, подання, передавання різноманітних даних і матеріалів, необхідних для підвищення ефективності